

VOJMIR VINJA

HIBRIDNI REZULTATI JEZIČNIH DODIRA

Nije lako u pitanjima jezičnih dodira naći probleme kojih se naš jubilarac nije dotakao u svojim brojnim priložima, a pogotovo sada u svom iscrpnom zaokruženom pregledu *Teorija jezika u kontaktu* (Filipović, 1986) koji je ugledao svjetlo upravo u dane kad slavimo njegov sedamdeseti rođendan. To djelo možemo zato smatrati sintezom njegovih pogleda na probleme jezičnih kontakata, miješanja, naslojavanja, posuđivanja, interferencija i njihovih rezultata. Prema tome, ako hoćemo iz te problematike iznijeti bilo što novoga, preostaje nam samo da novost i ono što u njegovim radovima o jezičnim dodirima nije barem načeto potražimo na strani neobrađivanih jezičnih sustava, tj. u egzemplifikaciji, ili pak da se pozabavimo onim tipovima jezičnih dodira koji su u *Teoriji* samo spomenuti, ali ih njezin pisac nije podrobnije ispitivao. Kako je Filipović po svojoj užoj specijalnosti anglist, razumljivo je da su i njegovi primjeri, ilustracije i terminologija mahom usredotočeni na englesku leksičku građu i na anglicizme i amerikanizme koji su u najnovije vrijeme prodrli u naš jezik i u suvremene evropske jezike.

Zbog tih ćemo razloga u ovom kratkom prilogu predložiti nekoliko ilustrativnih primjera iz područja jednog vremenski, prostorno i sociološki drugačijeg polja jezičnog dodirivanja, tj. iz romansko-slavenske ili točnije mletačko-hrvatske konvergencije kako se ona ogleda u našoj dijalektalnoj građi jadranskog regiona, dok ćemo, s obzirom na oblike tih dodira, svoje ilustracije ograničiti na onaj tip rezultata kad se u novoj leksičkoj jedinici jezika primaoca zadržavaju, dakle funkcioniraju, morfološke i/ili leksičke sastavnice obaju jezika, tj. kad nastaju hibridne tvorbe. Takvi hibridni rezultati spadaju među najmanje prijeporne i najočitije pokazatelje konvergencije dvaju sustava, jer su sastavnice iz dvaju jezika, iz jezika davaoca i jezika primaoca, nazočne u novoj leksičkoj jedinici.

Najeksplicitniji tip hibridizacije nalazimo u primjerima tautoloških složenica kad je posuđeni (aloglotski) lik sačuvan u jednoj od sastavnica složenice, dok je u drugoj »protumačen« ili čak preveden istoznačnom domaćom (idioglotskom) riječi. Kako smo takve slučajeve redundantnih hibrida u leksiku i toponomastici ilustrirali i pokušali analizirati u nekim ranijim radovima (Vinja, 1957 i 1967), ovdje ćemo pokušati dati nekoliko ilustracija tvorbenih hibrida gdje domaći element ne služi za semantički

redundantno tumačenje stranog elementa, već uzima ulogu modifikatora stranog elementa ili pak strani element modifikira domaći.

*
* *
*

1. Ako postavimo da nam termin *hibrid* u ovom izlaganju znači takvu izvedbu ili slaganje (derivacija i kompozicija) u kojoj su vidljive sastavnice dvojakog podrijetla, domaćeg i stranog, lako ćemo uočiti da i domaća i strana sastavnica mogu modificirati i biti modificirane, da i jedna i druga mogu biti i leksem i morfem, da i jedna i druga mogu nositi semantizam i oznaku sintaktičkog odnosa. Inzistiranje na vidljivosti, nazočnosti, razabirivosti dviju raznojezičnih sastavnica koje rezultiraju novom riječi, uklonit će iz našeg razmatranja slučajeva jezičnog fenomena koji se najčešće označuje neadekvatnim terminom *pučka etimologija*. U slučajevima takve paretimologije, naime, dolazi doduše do modifikacije (najčešće stranog) elementa pomoću domaćeg, ali element koji modificira i onaj koji je modificiran ne ostaju u novoj riječi jedan uz drugi, već do modifikacije značenja dolazi na taj način što se izraz stranog i zato neshvaćenog elementa modifikacijom fonemske postave (umetanje, ispuštanje ili zamjena fonema) pretvara u domaću riječ koja se lako razumije i izraz joj je tek tada »opravdan«. Rješavanje slučajeva pučke etimologije i tzv. sekundarnih motivacija, gdje modifikator i modifikand u površinskoj strukturi ne supostoje, iziskuje analizu koja mora ići »u dubinu«, premda je i pučka etimologija svojevrsni učin dodira dvaju jezika ili dvaju registara. Samo, dok je u njoj prvi stadij skriven i modificira se nešto što je govorniku nerazumljivo, u hibrida, koje ćemo ovdje razmatrati, sastavnice iz obaju jezika u izrazu su nazočne, pa se zato i lakše podaju analizi. Pa ipak, granica između jednog i drugog tipa dodira nije ni nepropusna ni uvijek lako utvrđiva. Uzmimo za primjer odnos između sinonimnih oblika *křka* i *křrka* »zmrvljena borova kora za mašćenje mreža«. Za prvi lik, koji je znatno rašireniji, etimologiju (REW 2263) je utvrdio još Skok (*ZřrPh* 54, 206 i 485; v. sada ERHSJ 2, 203): to je dalmatski relikv od CORTEX, -ICE »Rinde«. Drugi smo s istim značenjem zabilježili na Visu¹ i, premda je očito da je etimologija za oba lika ista, ipak se moramo zapitati da li je *křrka* nastalo normalnim razvojem od CORTICE ili je to rezultat paretimološkog tumačenja, tj. miješanja, nejasnog *krka* sa hrv. ili srp. *kora* (sc. borova)². Oba su rješenja jednako plauzibilna to tim više što se značenje našeg *kora* odlično uklapa u semantizam tuđica *krka/korka*.

Najčešće srećemo dva tipa ovakvih hibridizacija:

- I domaću kategorematsku riječ (tzv. *mot plein*) modificira strani sinkategorematski oblik (tzv. *mot vide*)
- II stranom je kategorematskoj riječi pridodan naš sinkategorematski oblik.

¹ Za potvrde v. i Hrv. DZb 4, 287 i Čak. rič 11, 1983, 85.

² Istog je postanja ali iziskuje nešto drugačije tumačenje iški oblik *kordak* (v. R. Jelić, *Adriatica Maritima* 4, 103).

Ili, grubo rečeno: domaći leksem i (= +) strani morfem (I) ili strani leksem i domaći morfem (II).

Ako domaću, idioglotsku sastavnicu označimo sa I, a strani, aloglot-ski element sa A, dobit ćemo ove tipove:

1. I + A
2. A + I

Napomenuli smo da su takvi hibridni rezultati jezičnih dodira naj-češći, ali to ne znači da ne može — premda rjeđe — doći i do složenijeg hibridiziranja prema tipu I + A + I. U svim su tim slučajevima I i A elemenat u novoj riječi lako razaberivi i predstavljaju zaista jukstapoziciju, zbrajanje, dodavanje (+). Znatno intenzivniji stupanj prožimanja pokazuju hibridne tvorevine za koje smo već gore ustvrdili da ih ne možemo sa sigurnošću dijeliti od slučajeva *pučke* etimologije: novi se (strani ili domaći) elemenat »utapa« u već postojeću riječ i rezultat je hibridni lik u kojem nema jukstapozicije, već dolazi do svojevrsnog prožimanja, križanja, kontaminacije. Takve slučajeve nećemo označavati sa A + I ili I + A, već sa $A \times I$ ili $I \times A$, jer svaki put nije moguće zaključiti da li je strani elemenat kontaminirao domaći ili se zbilob obrnuto. Možemo reći da je dalmatsko *krka* »istučena borova kora« postojalo na Korčuli, jer ondje i danas postoji, ali ne možemo s potpunom sigurnošću tvrditi da je i na Visu taj oblik postojao, pa da je naknadno bio kontaminiran sa hrv. *kora*, jer je isto tako moguće da je postojalo domaće *kōra* koje je, nakon preuzimanja »stvari« i postupka iz južnijih govora, moglo biti kontaminirano sa dalm. *krka*. Naravno, tada ni etimologija *stricto sensu* neće biti ista, jer suvremena etimologijska disciplina nije samo utvrđivanje polaznog oblika, već pored postanja iziskuje i etiologiju i nadasve povijest riječi. *Krka*, *kōrka* i *kordak* potječu iz istog etimona, ali im etimologija nije jednaka.

1.1. Pokušat ćemo s nekoliko naših, uglavnom čakavskih primjera ilustrirati te tipove hibridnih rezultata.

1.1.1. *obilânca* »obilje«, Prvić-Šepurina (Čak. rič 2. 2. 1972, 116): domaće *obil-an*, *-at* + mlet. *-anza* (iz *abondanza*, Boerio 20). Kako je taj sufiks prisutan i u mlet. istoznačnici, možemo dopustiti i analizu $I \times A$. Naprotiv, u *obilancija* (Punat na Krku) nalazimo daleko češći strani sufiks *-cija*.³

1.1.2. Isti sufiks nalazimo u komiškom *porugóncija* »poruga, ruganje« (Hrv. d. zb., 4, 297), ali nismo kadri navesti stranu izvedenicu prema kojoj bi bio nastao naš lik, pa ćemo zato zaključiti da je on rezultat dodavanja čestog stranog sufiksa *-(an)cija* našem *po-rug-*.

1.1.3. Iz nekoliko primjera možemo zaključiti da je za tvorbu priloga poslužio mlet. (tal.) tvorbeni elemenat *-mente* (<MENS, -TIS), koji, kad u hrvatskom vrši adverbijalnu funkciju, uzima naš oblik srednjeg roda: *suhamento* (za Zlarin, Čak. D. Lex., 3, 137); kad je u funkciji pridjeva, ima muški (odnosno ženski ili srednji) rod: *celcamēnti* (za Senj, Moguš 1966,

³ Usp. u Bakarcu *durancija* »trajnost« od tuđice *durati* < *durare*.

118 i *Čak. rič* 2. 2. 1972, 207). Turina — Šepić 87 za područje Bakarca navode *krcamant* »sasvim pun«, gdje se, naravno, polazi od *krcat*.

U sva tri navedena slučaja valja naglasiti da je hibridna tvorba izazvana afektivnim, tj. stilističkim razlozima. Potreba inzistiranja na suhoći, cjelovitom karakteru i krcatosti navodi govornika na upotrebu stranog, pa zato informacijom i afektivnošću nabijenijeg elementa. To se dobro vidi iz konteksta u kojem se navedeni hibridi javljaju. U Senju: *celcät celcamënti*; u Zlarinu: *kad òn dòša gòri, sùho, suhamënto, nìgdi mòra, nìgdi ništa* ...; u Bakarcu *krcamant* (sa -a- iz *krcat*) sa istaknutim značenjem »vrhom pun, pun puncat«. Dakle, aloglotski elemenat služi za afektivno inzistiranje i možemo ga usporediti s tautološkim hibridima slične tvorbe i iste organizacije na planu izraza (I + A): *uzarazo* »tik uz«, *dofin* »čak do ...«, sve do ...«, *okolotorno* »okolo naokolo«, *va(v)iksempre* »bez prestanka, uvijek«, *lipabela!* »ta ti je baš dobra!« itd., o kojima smo na drugom mjestu pisali⁴.

Ovdje bismo mogli svrstati i prilog zabilježen po korčulanskim selima *sveduro* »neprestano« koji supostoji sa *dùr, dùro*⁵, u *durù* istog značenja, gdje u *dur-* moramo vidjeti reliktni element jednog od nastavljača lat. *durare*, u prilog čemu govori i navedena primorska imenica *durancija* (v. bilj. 3). Isti je hibridni prilog H. P. Houtzagers (1985, 263) zabilježio u Orlecu na Cresu u obliku *svedùron* »continuously«. Zbog dočelnog -n, koji odgovara našem instrumentalu u priložnom značenju (usp. *trkom, razom, krad-om*), moramo ga tumačiti kao I + A + I.

1.1.4. Našu adverbijalizaciju u liku srednjeg roda vidimo i u creskom prilogu *šëmplično* »jednostavno« (Houtzagers, 1985, 364), gdje je nom. sing. m. r. gotovo neprilagođeni talijanizam *šëmpliči*.

1.1.5. Izrazito hibridnu prilagodbu priloga nalazimo i u rapskom *prijatosto* »radije« (Kušar, *Rad* 118, 1894, 25), koje Carlo Tagliavini (*Italia e Croazia*, Roma, 1942, 414) potvrđuje za Rukavac. Tu je strano *più* (u mlet. *piutosto*, Boerio 515) zamijenjeno hrv. komparativom *prija*. Naprotiv, nije nam jasno polazište za hvarski prilog *prešimilo* »osobito, naročito«, što ga za Brusje donose J. i P. Dulčić (*HrvDZb* 7, 616). No, to nas uopće ne čudi, jer su strani elementi u seoskim govorima uvijek tuđice iz »druge ruke«. Njih, naime, gradska sredina s donekle značajnijim bilingvizmom preuzima, prilagođuje i tek tada predaje seoskim govorima u kojima dvojezičnosti nema. Na tom se putu A elemenat neizbježno mijenja i u izrazu, a navlastito u sadržaju. To je uzrok znatnim semantičkim otklonima koji su u svakoj sredini različiti i često između pojedinih mikro-zajednica dijametralno oprečni. I pridjev *profriskôz* što ga *ČDlex* 968 bilježi za Komizu očigledno je hibridan, ali neočekivano značenje »spretan, snalazljiv« otežava ili čak onemogućuje analizu. Isto vrijedi i za *raškonfešät, raškonfešovät* sa značenjem »razbacati, razbacivati« (!) (Vis,

⁴ Ondje navedenim primjerima valja dodati splitsko *ispošoto* = *ispod* +/= mlet. *soto* »ispod« (*Libar Marka Uvodica*, 107) i trogirsko *ispošoto* (*Čak. rič* 2. 2. 1972, 207).

⁵ Dok na Korčuli *duro* znači »neprestano«, u Komizi znači »sporo«, v. J. Božanić, *Čak. rič* 12, 1984, 208.

CDLex 1014)⁶. Očito je da je u sva tri slučaja riječ o hrv. prefiksu pred aloglotskim elementom, ali je ovom posljednjem teško ako ne i nemoguće odrediti postanje uz tu i takovu semantičku vrijednost. *Profriskôz* i *raškonfešovât* bi u svakoj iole dvojezičnoj sredini morali biti u nekoj vezi sa značenjem »svjež« i »ispovijedati« ili »prizna(va)ti«. U situacijama izrazitog monolingvizma, a to su bila naša otočka mala mjesta, te dvije riječi mogu početi značiti bilo što i to značenje brzo mijenjati. U gradu Korčuli *ôfrit* znači »ponuditi«, »počastiti«, u Smokvici na istom otoku *ôfrit* postaje *ofrit* i znači — »odbrusiti«, »spremno odgovoriti«!

1.1.6. Na teškoću određivanja prave semantičke vrijednosti u hibridnom leksičkom elementu ne nailazimo samo kad je riječ o govorima negradskih sredina. Hibrid može imati dva značenja već prema aspekatskoj ili drugoj posebnoj vrijednosti u našem jeziku. Lijep primjer pruža nam glagol *zakantati*, gdje danas u I elementu *za-* vidimo udovoljavanje našoj potrebi oznake aspekta: pored *kântati* »pjevati« (< tal. *cantare*) imamo *zakântati* »zapjevati«. Dakle, neprelazni trajni i svršeni. Međutim, kad je isti izraz *zakântati* oznaka za prelaznu vrijednost glagola i kad *zakântati* ne znači »zapjevati«, već »opčiniti«, »začarati«, *za-* zamjenjuje A elemenat *in-* i tada dolazimo do istog odnosa koji vidimo u talijanskom:

cantare : *incantare* :: *kantati* : *zakantati*

Samo se tako može shvatiti i protumačiti mjesto iz Kavanjina (24, 41)

Circi, Medee i Alcine
Zakantani u polače.

Dvije vrijednosti nalazimo i u Glavinićevu *Čvitu*:

Kada se porodi Isus... angeli zakantahu (87^a)
Čarovnik djavla zakantavši (330^b).

Prvo je značenje (»zapjevati«) izrazito pučko, dok je drugo (»opčiniti«...) po svemu sudeći knjiška reminiscencija još latinskih pa zatim romanskih izvedenih semantičkih vrijednosti: *cano*, intenzivno *canto*, pa *incantatio*, *incantamentum* ili franc. *chanter*, *enchanter* i *charme*, *charmer* < *carmen* »pjesma«, pa »magična formula«. Ovo je drugo značenje još nedavno bilo živo po našim južnim otocima (Korčula, Mljet), ali samo s vrijednošću »protjerati, potjerati«, a subjekt može biti samo *pop* ili *štroliga*, *štroliŋga* (< mlet. *stròlego* < *astrologo*).

1.1.7. Poznato je da se kratke riječi veoma čestotne uporabe vrlo lako prenose iz jezika u jezik. Svjedoci smo u naše vrijeme zbog širenja amerikanizma OK po svim evropskim jezicima. Naši su povratnici iz SAD prije toga proširili po primorskim govorima tuđicu iste vrijednosti *ôrajt* (< amer. *all right*)⁷ ili riječ za zaključivanje pripovijedanja *dacôl* (< amer. *that's all*). U još ranijem stadiju na isti je način prodrila u dalmatinske govore i riječ *ben* i uzela funkciju koju isti oblik ima u mletačkom,

⁶ Naravno, česte su nestrogosti, pa čak i netočnosti u semantičkim odrednicama u samom CDLex, koje se povećavaju pri prevodenju na njemački jezik.

⁷ U Korčuli je *ôrajt* postalo nadimak.

a njegove odgovarajuće forme u drugim rom. jezicima (franc. *bien*, španj. *bueno*). Takovo *ben* ulazi kao sastavnica u nekoliko naših hibridnih složenica. U Milčetićima na Krku zabilježili smo *alibèn* sa značenjem »ili«. *ali-* tu nema vrijednost adverbativnog veznika *ali*, već je to »ili« (usp. na južnijem Jadranu *oli*), pa *aliben* ima posve isto značenje kao franc. *ou bien*, što je pojačano »ili«. Nadalje, *ben* nalazimo i u dalmatinskoj Bukovici gdje s vrijednošću »premda, iako, mada« kalkira tal. *benchè* (usp. franc. *bien que*). Također za Krk (Dobrinj) I. Jelenović je u *Znžo* (cit. u *CDLex* 3, 219) zabilježio *bèn dobrò* »e pa u redu, dobro« kao izraz za uvod u pričanje (usp. jednaku vrijednost španj. *bueno*). Još je zanimljiviji hvarski hibridni izraz *zabenbelit* što smo ga zabilježili u Pitvama, a znači »lijepim riječima i povlađivanjem koga udobrostiviti«, »neprestanim odobravanjem bacati prašinu u oči«. Što se tiče objašnjenja o nastanku tog izraza, radije bismo u njemu vidjeli prilagodbu našem sustavu mletačkoga *ben ben* (Boerio 75) sa disimilacijom drugog *-n* nego preuzimanje *bene bello*, također izraza za odobravanje, mada su oba rješenja plauzibilna. Očigledno je da za sva četiri hibridna lika poticaj njihovu nastanku moramo tražiti u potrebi što veće afektivnosti izraza.

1.1.8. Nismo tako sigurni da li je posrijedi hibrid u izrazu *sèmāj* što ga Moliški Hrvati rabe za vrijednost »svakako«, »u svakom slučaju«: *More do kasna, mǎ mǎ sèmāj dô* (Može doći kasno ali svakako će doći). Wędkiewicz (*Rocznik Slawistyczny* 6, 1913, 235) je sklon vidjeti u toj riječi »une transformation de l'abruzais *sempremá* d'après le slave *se = sve*«, što je veoma uvjerljivo ne samo zato što nam E. Giammarco u svom velikom *Dizionario Abruzzese e Molisano* (IV) str. 1988 (Roma, 1979) potvrđuje *sèmbrëmà* za oblast Campobasso, već i zato što formalno mnogo bliže tal. *se mai* ima izraženu pogodbenu vrijednost koje u Moliških Hrvata *sèmāj* nema, a ni akcenat takvoj vrijednosti ne bi odgovarao.

1.1.9. Već smo gore vidjeli da se preuzeti strani elementi u našim govorima lako modificiraju pomoću domaćeg prefiksa *i/ili* sufiksa kad je nužno postići aspektnu vrijednost. Tako možemo naići na preuzete tuđice koje u cijelosti odgovaraju stranom obliku, ali koje se hibridiziraju kad se nametne potreba izražavanja aspekta. U Smokvici (Korčula), na primjer, nalazimo tuđicu *žburtùn* »udarac ramenom«, što je vjerna replika mlet. *sburtòn* »urtare violentemente«, za koje Durante — Turato 472 misle da je nastalo od križanja *butar* × *urtar*. Međutim, u Brusju (*Hrv. D. Zb.*, 7, 703) pored *bortāt* »biti (se) rogovima, glavom«, nalazimo i *ubörtāt*, gdje je *u-* naš elemenat, koji je, doduše, mogao nastati i pod djelovanjem semantički bliskog *ubosti*, dok je aspektna vrijednost još jasnija u *probortāt se* »malo se međusobno rogovima, glavom otući« (*ibid.* 626). Samo tako možemo protumačiti *b-* u *burtati*, za koje Skok 3, 548 s pravom odbacuje Daničićovo povezivanje s madž. *borítani*. Na našoj je strani Jadrana od starine u uporabi i neizvedeno *ürtati*, *urtávati* »ići na živce«, dok je deverbale *urta* »povreda, zavada« zabilježeno u Urbaru trsatskom a. 1610 (v. ARj 19, 822).

1.1.10. Interesantan je i hibridni glagol *udurečiti se* »ukočiti se« što ga je Skok (3, 369) zabilježio za Lepetane u Boki. Očito je da je tu došlo do

opkoljavanja stranog leksema *dur(o)* »tvrđ« s našim prefiksom i glagolskim formantom, što u potpunosti odgovara polaznom mlet. obliku *in-dur-ir-(se)* (usp. na Korčuli *indūrit se* i gl. pridjev *induriven* »ukočen«). Za Lepetane Skok bilježi i istoznačno *ukorečiti se*, gdje bi *-dur-* bilo zamijenjeno s *kora*. Ne bismo bili skloni prihvatiti Skokovo tumačenje o redu nastajanja dvaju oblika, tj. da je *ukorečiti se* nastalo prema *udurečiti se*, jer je *-ečiti* postanjem nejasno, a slični oblik *skorepiti se* »ukočiti se, smrznuti se« nalazimo i u drugim govorima. Zato mislimo da je leksem *dur-* morao biti u općenitijoj upotrebi i da je predstavljao česti leksički elemenat iz kojega su mogli biti izvođeni i drugi oblici (v. gore *sveduro*, *durancija*, pa *diurelić* »želudac u peradi«, itd.). Slično se dogodilo i sa riječi *barbēr*, *barbīr*, koja je u značenju »brijač«, »vidar« potvrđena kod nas već u XVI stoljeću (v. ARj 1, 183). Čitava ta riječ (rom. leksem i morfem) ulaze u našu primorsku hibridnu tvorbu *barberīt se* »brijati se«, *obarberīt se* »obrijati se«, gdje je čitavo *-barber-* za nas leksem koji okružujemo hrv. morfemima.

1.1.11. Dok zbog sačuvanosti leksema u *obarberit se* nije teško vidjeti što je A, a što I elemenat, to se ne može reći za veoma raširenu tuđicu *pribrokāvati* »predbacivati« koju ne nalazimo ni u ARj ni u *Rečniku SANU*. Skok u ERHSJ 1, 217 navodi taj glagol za Smokvicu i tumači ga pomoću *brōka*, *brōkva* »čavao«, jednako kao i žirjansko *imbrokāti*, kojemu naznačava metaforičko značenje »zanovijetati«⁸. Sa Skokovim se tumačenjem, kao ni s etimologijom *stricto sensu*, ne možemo složiti i jedino prihvaćamo da je *pri-* uzeto umjesto tal. prefiksa *in-*. Mi polazište za naš oblik vidimo u danas već zastarjelom tal. *rimprocciare* »rimproverare«⁹ koje se u značenju potpuno podudara, a, osim toga, u Korčuli srećemo i nazal koji je vidljiv u tal. obliku: *prinbrōkat*, *prinbrokāvāt* »predbacivati, spominjati učinjenu uslugu«. I iz fonetskih i iz semantičkih razloga držimo da samo tal. *rimprocciare* može biti polazištem našem *pri(n)broka(va)t*. Ostaje neriješeno samo *-k-*, i tek tu možemo eventualno pomišljati na formalni utjecaj postojećeg talijanizma *broka* ili, još prije, potvrđenog *inbroka(va)t*. Drugačije bi *broka* »čavao« bilo teško dovesti u vezu sa »predbacivanje«.

1.1.12. Još intimnije i djelomično tautološko prožimanje I i A elementa vidimo u hibridu *prilipētāt* »prilijepiti« koji je nastao od našeg *pri-li-* iz *prilipiti* i mlet. *petār* »attaccare« (Boerio 497). U Korčuli je još uvijek živo i samo tuđe *pētāt*, ali ono služi samo za neutralnu (neafektivnu) uporabu: *pētāt bīl na knjīgu* »prilijepiti marku na pismo«, ali *prilipētāt prđejusku* »opaliti čušku«. Isto se dogodilo s ihtionimima *prilipetuša* (drugdje *pri lipuša*¹⁰), *slipetuša* pored *slipica* /od *sli(je)piti* × *petat(i)*/ za Petromyzon marinus i za Lepadogaster gouanii¹¹.

⁸ Prema našim ispitivanjima na Žirju takvo je značenje danas nepoznato, a ne navode ga ni Finka i Šojat u svojem opisu govora tog otoka (*Rasprave Inst. za jezik, knj. I*). U Korčuli *inbrokāvāt* znači »pričvršćivati čavlima«.

⁹ U tal. preko provansalskoga *repropchar* iz jednog lat. **repropiare* (< *prope*, *propius*, REW 7229)

¹⁰ Usp. bugarski naziv za istu ribu *prilepalo*.

¹¹ Vidi Vinja 1986, I 44 i 46.

1.1.13. Izraziti primjer I + I tipa vidimo u prilogu *vajerice* nastalom od *v* »u« + *ajer* (< lat. *aer*; Skok 1, 17) + sufiks *-ice* (kao u *narđice*). Izraz je sa značenjem »uvis, zrak« zabilježio za Rijeku F. Papić (v. ARj 20, 512).

1.1.14. Kako ni talijanski ni ostali romanski jezici uglavnom nemaju preverbe za označavanje pravca radnje, kao naš, a nadalje njemački jezik, čim se to hoće postići, a poslužili su se posuđenicom, služim se odgovarajućim preverbom. Tako u Ložišću (DLex 1297) za »postaviti uspravno, osoviti«, »postaviti uza što« nalazimo hibridni lik *uspožat*. Refleks samog primitivuma (ven. *pogiar*, *puzar*, tal. *pogiar*) istomso zabilježili, ali zato je u dalmatinskim govorima preuzeta izvedenica *požada* (Smokvica), *pošada* »pribor za jelo, ono što se postavlja na stol«. Kad se upotrebljava glagol *uspožat*, informacija je nužno redundantna, jer se prijedlog mora ponoviti: *Uspožô je vrôcu uz mîr* »postavio je vreću uza zid«.

1.1.15. Logično je očekivati da će riječi sa semantizmom »šala« pokazivati hibridne rezultate jer su to izrazi znatnog afektivnog sadržaja. Ako u sredini kolikog tolikog bilingvizma, tj. u gradu, i možemo naići na preuzeti strani izraz, u selima, gdje se strana riječ nikako ne razumije, na nju se neizostavno »lijepe« domaći elementi koji joj pojačavaju afektivni naboj, pa je ili »tumače« ili joj olakšavaju uporabu u jednojezičnom diskursu. Da je takvo zaključivanje točno, vidjet ćemo iz usporedbe dvaju tumačenja za izraz *napoškerac*. Našavši taj izraz u Pavlinovića i Parčića sa značenjem »obliquamente«, »nahero, nakrivo«, Skok (ili priređivač njegova teksta za ERHSJ 2, 502) kaže doslovce: »Ni poškerac ni škerac nisu potvrđeni (?¹²). Izvjesno je da je na-prijedlog, a to će biti i po-. Nije izvjesno da je -ac naš sufiks -ac...« Naravno da takvo »tumačenje«¹³ nije tumačenje, i da se sve lako rješava kad se zna da *škèrac*, *škèrac*, *skerac* u našim čakavskim govorima znači »šala«, »neozbiljnost«, »krivi pokret« itd., da u Korčuli primjerice za *škèrac* (mlet. *per scherzo*, Boerio 624) znači »za šalu« i da je, prema tome izrazu u seoskim sredinama stvoreno *na škèrac*, *po škèrac*... što je rezultiralo hibridnom sraslicom *napoškerac*.¹⁴

Da je izrazitom afektivnošću nabijeno semantičko polje »šala« rezultiralo brojnim prilagodbama stranih i hibridizacijom naših riječi, dobro se vidi iz brojnih izraza u kojima se refleksi tal. *sollazzo*, *sollazzare* križaju s našim *šala*: *šalucat se*, *salucat se*, *šalacat se* »šaliti se« (Čak. rič 6, 1976, 183), *salac*, *šalac* »zabava, naslada« (usp. ARj 14, 528 i Gondin-Držić 71),¹⁵ *salačiv* (Marin Držić, Arj 14, 528), *šulanca* »riječ iz pjesmice u dječ-

¹² Premda se na kraju članka navodi: Upor. *škèrec* (Cres).

¹³ A da ono nije Skokovo vidi se iz činjenice da je Skok još 1934. u *Zum Balkanlatein IV* (ZfrPh 54, 498) izjednačio *skerec* i tal. *scherzo* i naznačio germ. etimologiju (laingob. *skerzon*; REW 7991). Osim svega toga, Skok nikad ne bi početnički i nalvno povezoao *scherzo* sa španj. *izquierdo* (sic!), kako se to čita u ERHSJ.

¹⁴ Houtzagers 1985, 366 bilježi za Orlec na Cresu *škèrec* »joke« i *škercat* »joke, jest«, što, naravno, nije ni u kakvoj vezi sa španj. *izquierdo*.

¹⁵ *Sulac*, *salucat se*, *zasulac oli zaozbir?* »za šalu ili ozbiljno?« (korčulanska sela).

joj igri (Miletić za Rijeku, Finka za Sali), *šulentät se* i druge izvedenice (Dračevica, ČDLex 1221—1222) i dr.

1.2. Kad je riječ o hibridima, najbolje su zastupljene imenice izvedene iz našeg leksema pomoću stranog morfema.

1.2.1. Najjednostavnije je izvođenje imenice od domaćeg pridjeva pomoću aloglotskog sufiksa. Tako se u Salima *crnikula* zove vrsta tamne smokve (*Ficus carica*) koja se na južnijim otocima i obali zove *crnica*. U Senju se (Moguš 1966, 119) crno vino zove *crnjakul*, a tako se naziva i česta crna ribica (*Heliases chromis*), kod koje smo uzduž jadranske obale ustanovili čak tridesetak sufiksanih variranja osnove *crn-* bilo pomoću našeg ili aloglotskog sufiksa (*-ulus, -ellus, -one* i dr.).¹⁶

1.2.2. Poznate su i veoma česte izvedenice na rom. *-ara* (ženski rod prema *mreža*): *sardelâra, bugvâra, ušatâra, tunâra, sklatâra, polandâra* i dr.¹⁷ Taj se tal. (< lat.) sufiks pridaje bez razlike našim i tuđim imenima ribe koja se dotičnom mrežom lovi. Slučaj za sebe su oznake za mreže koje se upotrebljavaju za lov *landovine* (*hljandrovine* = divlja riba, *Chondroichthyes*). Tu može doći do mijenjanja vrijednosti akcenta djelomično pod utjecajem sekundarne motivacije. Prema *päs/psä* ili *päs/päsa* (a *pas* je najtipičniji i najčešći predstavnik divlje ribe) mreža se mora zvati *psära* i/ili *pasâra*¹⁸. Na Ižu nalazimo *psara* (Roman Jelić, *Adriatica maritima* 4, 1985, 157)¹⁹, a B. Finka (*Ljetopis JAZU* 62, 391) nam donosi za Nin *pcâra* i *pasâra*. Samo smo u Božavi zabilježili *câra*²⁰. Prema lokalnom tipu *päs/fcä, fcčc*, u Nerezinama smo zabilježili *fcâra*. U govorima koji ne podnose početnu skupinu *ps-/fc-*, *psara/fcara* naziv za mrežu se pod utjecajem sekundarne motivacije mijenja i postaje *cârca*, a novi izraz odlično pristaje mreži najvećeg oka²¹. Tako je *cârca* »mreža« samo naoko, tj. za sinkronijsko gledanje, za tzv. »statičku etimologiju« (Vendryes), naš naziv, a u stvari je to hibridni rezultat koji je nastao od našeg *pas* + rom. *-ara* + hrv. *-ica*. Drugačiju preobrazbu nalazimo u nazivu za mrežu *carabâra* na Premudi. No, tu više nije riječ o mreži velikog oka, već o popunici ili *tramačâni*²². Tom liku odgovara božavsko *carbâra*²³ (na drugim mjestima *crbâra*), za koju otočani misle da se tako zove jer se *crbi* (od *crbiti* »tingere«). Etimologija je međutim posve drugačija. Naš naziv potječe iz mlet. *cerbera* »rete da pescare, composta di tre reti insieme...« (Boerio 159), a *cerberarius* je u Veneciji potvrđeno još 1219²⁴. Taj je ob-

¹⁶ Vinja 1986, II 15.

¹⁷ Zapaziti drugačiju vrijednost akcenta prema izvedenicama s domaćim sufiksom *-ara* (S. Babić, *Tvorba*, 104).

¹⁸ *Päsara* je tip barke i naziv za jednu ribu plosnaticu (*Pleuronectes flesus*).

¹⁹ Da li se tako izgovara u narodu?

²⁰ A. Cronia (*Italia Dial.*, 6, 1930, 124) bilježi *zâra* i, ne znajući o kakvoj je mreži riječ, tumači *cara* pomoću mlet. *chiara* (Boerio 165) što je posve krivo.

²¹ Na Visu je to *kucinôra* (*Čak. rič* 11, 1983, 85) prema *kucin* »morski pas«.

²² Iz mlet. < kasnolat. *tremaculum* »rete a tre ordini di maglie«, što, naravno, nema nikakve veze s *tremare* (usp. Skok, 3, 496).

²³ Taj lik A. Cronia (na n. mj.) bilježi *zarbâra*.

²⁴ Etimologija za mletački lik još nije riješena na zadovoljavajući način (Battisti-Alessio, DEI 862).

lik u osnovi istroromanskih naziva za mreže *zerbelájo* (Piran), *selberáj* (Rovinj), *sarberáj* (Fažana), kako ih donose Antonio Ive (*I dialetti ladino-veneti dell'Istria*, Strasbourg, 1900, 89) i Enrico Rosamani (*Vocabolario marinaresco giuliano-dalmata*, Firenze, 1975, 52) *cerberao*.

1.2.3. Aloglotski sufiks *-era* nalazimo najčešće u našim riječima za označavanje rupa u koje se sklanjaju ribe; ženski je rod uvjetovan osnovnom riječi *buža*, *rupa*. Takvi su oblici *konjêra* »podmorski procjep u kojem žive konji (Corvina nigra, Umbrina cirrhosa)«, *šargêra* prema *šárag* (*Diplodus sargus*), *gružêra* prema *grùg* (= ugor, *Conger vulgaris*). Prema istom morfosemantičkom tipu nastaje i *golubjêra* »golubinjak« (Komiža, *Hrv. D. Zb.* 4, 281).

1.2.4. I sufiks *-adûra* (< *-atura*) se može sresti na domaćim osnovama. Prema semantički bliskim izrazima *bjankûra* »svijetlo morsko dno« (Korčula), *meladûra* »muljevito morsko dno« (Senj, Moguš 1966, 131)²⁵, u Dračevici (*ČDLex* 816), pored našeg *pličāvina*, nalazimo i hibridizirano *plikadûra*. U Korčuli se »uzglavlje« označava potpunim venecijanizmom *teštjêra*, dok je u Smokvici za isti sadržaj u upotrebi hibridno *glavadûra*.

1.2.5. U nekih imenica srećemo strani sufiks na našim osnovama ali tu ipak nećemo moći govoriti o jednostavnom dodavanju sufiksa (kao gore u *glavadûra*), već ćemo hibrid razjasniti kao rezultat križanja A i I sastavnica. U liku *pržulin* »sprava, posuda za prženje kave« (Doljani kod Titograda) došlo je do križanja semantički opravdanog *pržiti* sa mletačkim elementom *broštulin* (isto, Senj, Moguš, 1966, 118), *bruštulin* (Korčula) < mlet. *brustolin* (Boerio 104). Ponekad kontaminacija pogađa samo jedan fonem i to je dovoljno da se forma novog izraza osjeti kao opravdana. To je bio slučaj u dobrinjskoj formi fitonima *sempreživa* (*ČDLex* 3, 214)²⁶ gdje se čigledno polazi od tal. *sempreviva*, a taj se lik nastavlja u Boškariji: *sempreviva*, *Sempervivum tectorum*; usp. za istu biljku kod Šuleka (*Imenik bilja* s. v.): *vazdaživ*, *vazdaživa*, *uzluživa*, *ozluživ*, *uzludobar* itd. U *prvir* »veslač/ribar na prvom veslu« moramo vidjeti uplitanje našega *prvi* u aloglotsko *provir/provijer*²⁷ koje je bilo olakšano postojanjem konceptualno bliskog naziva *sigundir* (Sali, Šime Grandov, *Analji Jadranskog instituta* 1, 407). Usp. i *parver* »drug u trati koji poteže na parvu« (Komiža, *Čak. rič*, 11, 1983, 159; 12, 1984, 198 i 211).

1.2.6. Da u šepurinskom obliku *sakriveto* »tajno« (Kursar, *Čak. rič* 10, 1980, 107) ne smijemo vidjeti samo naše *sakriveno* → *sakriveto*, već da polazište moramo tražiti u mlet. *secreto* »tajno«, najbolje se vidi iz sintaktičkog položaja riječi. Kursar nam *sakriveto* na n. mj. donosi u rečenici: *Ne more se ništa tiščati u sakriveto*, dakle: *tiščati u*, a to je najbolji dokaz o križanju s mlet. *tener in secreto*. Naprotiv, naš se model i raspored sastavnica vidi u bokeljskom *duroglav*, gdje je *duro-* samo zamijenilo naše *tvrd-*.

²⁵ Usp. *mêto*, *melûra* »pličina« i »brâk« (Sali); kod Marulića (ARJ 6, 598), *melà* (f), (Kornati i Prvić); *milûra* (Komiža, *HrvDZb* 4, 291 i *Čak. rič* 11, 1982, 112).

²⁶ Da li je to *Helichrysum italicum*, kako navodi I. Jelenović? Prije će biti, kao i na čitavu jadranskom potezu, *Sempervivum tectorum*.

²⁷ Usp. katal. *prover*, *proer* istog značenja.

1.2.7. Kod zoonima čiji je referent životinja nalik na drugu životinju drugog roda ili vrste ili dijeli neke od njihovih razlučnih odlika lako je očekivati da će se ta okolnost odraziti u samom nazivu. Primjer takve životinje je šišmiš (*Vesperugo noctula*). U našim su dijalektima za njega česti četvoročlani nazivi koji iskazuju sažeti opis »koji je pola miš a pola ptica«, a umjesto ptica može se sresti i leptir. Tako nalazimo *pomiša-ptičca* (Korčula), *pôl miša pôl matopirà* (Brusje, *HrvDZb* 7, 530; *matopir* je u Brusju »leptir«). Kako je izraz afektivno obojen, lako dolazi do hibridizacije pomoću tuđice *mezo* (<mlet. *mezo* »pola, napola«), pa u Premudi nalazimo *mesmýša mesfřića*. Slično se događa i u ihtionimiji: ribu *fanfan* (*Naucrates ductor*) zbog njezina čudnovatog nacrta nazivaju u Privlaci *pobugve-poarbuna*, dok sitni vučić (*Paracentropristis hepatus*), koji naliči i na pirku i na kanjca, nosi u Rogoznici ime *popirke-pokanjca*, koje u Zraču ima hibridizirani lik *mezopirak-mezokanjac*, usp. Vinja 1986, I 331 i 462.

1.2.8. Ponekad je teško ili nemoguće ustanoviti da li domaći elemenat kontaminira i paretimološki »objašnjava« strani ili se pak zbilob obrnuto. U Omišlju smo zabilježili *loncepadèle* (indecl.) kao oznaku za onoga koji ide po selima i krpa lonce (»kotlekrpa«).²⁸ Tu je očito da polazište valja tražiti u tršč. *conzapadele* istog značenja. Nerazumljivo *conza-* (od *conzar* »popravljati« < **comptiare* od *cōmere*, Battisti-Alessio DEI 1046)²⁹ bilo je zamijenjeno sa sinonimom za *padele*, tj. s našim *lonac* i postavljeno u padež objekta. Vidljivo je da je u bokeljskom *kupipjacin* »osoba koja ubire pijačnu taksu« (V. Lipovac-Radulović 1981, 181) uz aloglotsko *pjacin* (< mlet. *piazza*) postavljeno naše *kupi-* od *kùpiti*, ali teško je sa sigurnošću zaključiti kojim je redom nastao primorski naziv za »karneval« *mesovija*. Kad bismo zaključivali prema akcentu, morali bismo reći da je to isto što i *meso vija!* tj. odbacuje se meso, ne jede se meso³⁰, poprilično kao u španj. *carnevolendas* ili u etimonu za *karneval* < *carnislevarium*, tj. *carnisprivium*³¹ (sr. grč. ἡ ἀπόκρως). Međutim, moguće je da je *-vija* formalni nastavljak drugog dijela složenice *mesovijede* ili ikavskoga *mesoije* (Pavlinović, ARJ 6, 612). Bilo kako bilo, *mesovija* se danas shvaća kao *mesopust*.

2. Nešto su manje brojni slučajevi kad naš (= I) elemenat dolazi na strani (A) elemenat i modificira ga u hibridnoj izvedenici ili složenici.

2.1. Najčešće domaći sufiks modificira aloglotski leksem ili supstantivira strani pridjev. Zanimljive su preobrazbe oznaka za sadržaj »vlažnost«. U Korčuli, Hvaru i drugdje nalazimo neprilagođeni italijanizam *umideca/umidèca* (<tal. *umidezza*), *umiditād* »vlaga, vlažnost« (< *umidità*). Kod nas ti izravno prihvaćeni strani elementi doživljavaju i u lek-

²⁸ Isti je lik za Rijeku zabilježila Maria Bató, *A fiumei nyelvjárs*, Budapest, 1933, 12.

²⁹ Usp. *conzapignate* »stagnino« (Luigi Miotto, *Vocab. del dialetto veneto-dalmata*, Trieste, 1984, 57) i *conzalavèzi* za Mletke (Boerio 194).

³⁰ Mlet. (tal.) *via!* je ekvivalent za čakavsko *ča!*

³¹ Usp. tal. *carnasciale* < sr. lat. *carnem laxare* (DEI 773).

semu i u sufiksu raznovrsne promjene koje se ne mogu tumačiti talijanskim oblicima: *dumidan*, *dumideca*³², *dumindeca* (Božava, A. Cronia, *Ital. dial.*, 6, 108); *demodēca* (Doljani kod Titograda); *dumidno* (Prvić-Šepunina, *Čak. rič* 8, 1978, 107); *umidānca* (Senj, Moguš 144); *udumidānca*, *udumitāt* (Houtzagers 1985, 385, za Orlec na Cresu). Navedena proširenja jesu rom. postanja, ali ih (osim *-itād*) u tal. jeziku ne nalazimo sa leksemom *umid-*. U Trogiru dolazi do prave hibridizacije jer se stranom leksemu pridaje izrazito naš sufiks *-aština* (o tom sufiksu v. Skok 1, 71) i ondje se za »vlaga, vlažnost« kaže *umidašćina* (*Čak. rič* 3, 1973, 212). Na isti je način nastalo i korčulansko *gulôšćina* »slatkarija, poslastica«, gdje je naš sufiks dodan aloglotskom pridjevu *gulôz* (< mlet. *goloso*, Boerio 311).

2.1.1. Naši leksemi sa aloglotskim sufiksom ipak su manje česti nego tuđi leksemi s našim. M. Moguš 1966, 145 navodi senjsko *virāljkā* za »dizalica«, gdje je imenica izvedena iz mlet. *virar* »istezati pomoću koltura« (Boerio 795) pomoću našeg *-aljka*, koje je prema Skoku 1, 31 varijanta sufiksa *-alo*.

2.1.2. Čudan je (ako je točno zabilježen?) oblik *šošežbina* što ga za Brusje za značenjem »vlasništvo, posjed« donosi *CDLex* 1204. J. i P. Dulčić u svom *Rječniku bruškog govora* (*Hrv. D. Zb* 7/2, 1985) tog oblika ne donose. Očekivali bismo *pošežbina*, jer je tuđica *poses* zabilježena s tim značenjem još u 15. stoljeću (v. ARj 10, 903) i danas je još živa u Korčuli. Bilo kako bilo, *-bina* je naša sufiksalsna sraslica *-ba + -ina* (kao u *rodbina*, *poštojbina*, v. Skok 1, 81).

2.1.3. Naš sufiks na stranom leksemu može biti semantički opravdan kao što je slučaj u božavskom *kuvèrić* »pokrivalo«, gdje se naše *demin. -ić* dodaje mletačkom *coverchio* (čit. [koverčo]); može biti redundantan, tj. tautološki kao u *faculetić* »rupčić« (< mlet. *fazzoletto*, Boerio 264), jer su tal. *-et(t)o* i hrv. *-ić* istoznačni; može, najzad, biti i protivurječan kao u *bocunīć/bocūnić* »mala flaša« (zapravo mali *bocūn*), jer je naše *demin. -ić* dodano tal. augmentativnom *-on* (mlet. *bozzòn*, Boerio 96).

2.1.4. Određivanje idioglotskog leksema pomoću strane riječi srećemo i u jeziku Moliških Hrvata koji je danas izrazito miješani jezik. U Kruču (Acquaviva Collecroce) naše se »sutradan«, »idući dan« kaže *sjekondan*, gdje je *dan* hrv. riječ (koja supostoji sa *juorn*) a *sjekon-* je refleks abruceškog *sēcóndē* »drugi« (E. Giammarco, *Diz. Abruzzese e Molisano*, str. 1979).

2.1.5. Gotovo istu pojavu zabilježio je Ivan Popović (*Vizantološki zbornik* SANU 2, 1953, 212) u srp. *kataletkinja* »žena koja rodi svako leto«, gdje je naše *-letkinja* određeno pomoću n. grč. *κατά*.

2.2. Naravno, postoji znatan broj hibridnih riječi gdje se ne može govoriti o I + A hibridizaciji već eventualno o djelovanju našeg elementa u svrhu »razjašnjavanja« stranog i njegova približavanja bilo kojem semantički bliskom izrazu. Ako znamo da se mreža rečijak ili ričaglo (< *retiaculum*, Skok 3, 136) ne spušta u more već se s kraja *b a c a* na ribu,

³² *Dumidēca* bilježi i Miletić (*SrpDZb* 9, 264), za Crmnicu.

neće nas začuditi što se među desetak refleksa tog naziva našao i *vřćahalj*, tj. što u Prvić-Šepurini u nazivu za tu mrežu naziremo naš glagol *vřći* (usp. *Grê báciiti vřćahalj*, *Čak. rič* 2. 2. 1972, 133). Slično se dogodilo i sa nazivom za sidreni konop koji se najčešće označuje pomoću tuđice *surgadina*³³, a u korčulanskim selima taj naziv postaje *svrgadina*, opet uz miješanje našeg glagola *vřći*, *vrgnem*.³⁴

2.2.1. Isto tako, teško je reći kako je nastao hvarski glagol *zvřćiti*. Zabilježili smo ga u Pitvama sa značenjem »krišom gledati«, dok P. i J. Dulčić (*Hrv. DZb* 7, 742) za Brusje navode vrijednost »motriti nemirnim i ispitivačkim okom«. Mislimo da možemo reći da postanje našem obliku valja tražiti u tal. *sbirciare* »guardar di sfuggita«, ali prijelaz iz tal. konjugacije na *-are* u naše *-iti*, koji ne bismo očekivali, i *zvi-* mjesto **žbirčiti*,³⁵ možemo objasniti samo unakrštanjem s našim glagolom *viriti*.

2.2.2. Slično se može tvrditi za senjsko *obadřřat* »obazirati se na što« (Moguš 1966, 133). Tu je po svemu sudeći došlo do križanja našeg *obazirati (se)* i mlet. *badřř* »abbadare« (Boerio 54). U Korčuli je venecijanizam ostao gotovo nepromijenjen: *abădat*, *-ăvat*, *obadăvat*. Kao ni njihov mlet. uzor, naši refleksi ne poznaju povratni oblik.³⁶

Bibliografske naznake

- Boerio — Giuseppe Boerio, *Dizionario del dialetto veneziano*, III edizione aumentata e corretta, Venezia, 1867.
- Durante — Turato 1975 — D. Durante — Gf. Turato, *Dizionario etimologico veneto-italiano*, Padova
- Filipović 1986 — Rudolf Filipović, *Teorija jezika u kontaktu*, Zagreb, JAZU — Školska knjiga
- Houtzagers 1985 — H. P. Houtzagers, *The Čakavian Dialect of Orlec on the Island of Cres*, Amsterdam
- Lipovac-Radulović 1981 — Vesna Lipovac-Radulović, *Romanizmi u Crnoj Gori. Jugoišćni dio Boke Kotorske*, Cetinje — Titograd
- Moguš 1966 — Dr Milan Moguš, *Današnji senjski govor*, p. o. *Senjski Zbornik II*, Senj
- Turina — Šepić 1977 — Z. Turina — A. Šepić-Tomin, *Rječnik čakavskih izraza. Područje Bakarca i Škrļjeva*, Rijeka
- Vinja 1957 — V. Vinja, *Alcuni tipi di incroci neolatino-slavi*, in *Studia Romanica Zagabiensia*, III, Zagreb
- Vinja 1967 — V. Vinja, *Tautološki rezultati jezičnih dodira*, in *Suvremena lingvistika*, 4, Zagreb

³³ Za veoma raspravljano tal. *surgar(e)*, hrv. *surgat (se)* »usidriti (se), spustiti sidro«, v. bogato dokumentirani članak H. and R. Kahane *The Mediterranean Term SURGERE 'to anchor'*, u *Romance Philology* 4, 1950—1951, 195—215; v. Žarko Mujlajić, *Dalmatske studije, III surgati (se)*, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, 8, 1970, 80—88.

³⁴ Usp. Skok, *ZfrPh* 54, 203 i ERHSJ 3, 364.

³⁵ Kao u *žbir* < *sbir(r)o*, *žbřřla* »čuška« < *sberla* i dr.

³⁶ O hibridnom fitonimu *svetolřřna* *Santolina chamaecyparissus*, gdje je hrv. *sveto-* zamijenilo tal. *santo-* iz *santolina*, pisali smo u Vinja 1985, 68.

Vinja 1985 — V. Vinja, *Etimološki prilozi čakavskoj aloglotiji I—II*, in *Čakavska rič* XIII 1. 2. Split

Vinja 1986 — V. Vinja, *Jadranska fauna. Etimologija i struktura naziva*, 2 knjige, JAZU Zagreb — LOGOS Split

R é s u m é

RESULTATS HYBRIDES DES LANGUES EN CONTACT

Partant de la constatation que les formations hybrides sont le résultat le plus évident de la convergence entre deux systèmes linguistiques, l'auteur met en relief quelques types de ces formations en puisant ses exemples dans ce qui est resté dans la langue croate (dialecte čakavien) de l'ancienne convergence de cette langue avec l'italien et en premier lieu avec le dialecte vénitien. Puisqu'il avait traité dans quelques uns de ses travaux antérieurs (Vinja 1957 et 1967) d'un type très particulier d'hybridisation, à savoir des formations tautologiques où le terme alloglottique (A) est «expliqué» par le mot idioglottique (I), dans la présente contribution il passe en revue les formations hybrides où, à l'intérieur d'un même mot čakave composé ou dérivé, les constituants sont empruntés aux deux langues. Deux types d'hybrides sont examinés: le lexème I est modifié ou déterminé par le morphème A et vice versa. On trouve quelques cas du type I + A + I, c'est-à-dire le lexème alloglottique a à sa gauche et à sa droite les expansions idioglottiques.

Les formations hybrides sont plus fréquentes dans les parlers ruraux que dans ceux de la ville. Etant donné que les mots étrangers dans les campagnes sont toujours de seconde main, leurs valeurs sémantiques sont souvent aberrantes, inattendues et se prêtent difficilement à l'explication étymologique ou autre. Ces formations répondent le plus souvent au besoin d'accroître la charge affective du mot en question. La ligne de partage d'avec l'étymologie populaire n'est pas facile à établir et il est souvent malaisé d'être sûr si l'on a affaire à une formation hybride ou à une motivation secondaire.